

Oponentský posudek

Název práce: Mělnický Sokol v mlňnicích českých dějin první poloviny 20. století

Autor: Bc. Vojtěch Zmek

Druh práce: diplomová práce

Základní součást: Ústav českých dějin

Vojtěch Zmek předložil k obhajobě práci z lokálních dějin, konkrétně z dějin mělnického Sokola na konci 19. a v první polovině 20. století. Jeho deklarovaným cílem bylo poukázat na osudy jedné organizace v rámci „velkých dějin“. Konceptně by se dalo hovořit o mikrohistorické sondě, nicméně v některých ohledech je tento metodologický přístup aplikován nedůsledně, jak ještě uvidíme. I tak se ale jedná o práci zdařilou a v mnoha směrech pozoruhodnou.

Autor strukturuje svůj text tradičně, tj. začíná přehledovou statí o vývoji Sokola a stručným popisem dějin Mělníka. Tyto pasáže působí trochu obligátně a přináší poměrně standardní výčet důležitých událostí a osobností. Jádro Zmekovy práce tkví pak v částech, kde důkladně sleduje mělnickou sokolskou organizaci, a to nejen základě sekundární literatury, ale rovněž i za použití dobového tisku a archivních pramenů. Tato skutečnost zakládá opravdovou objektivitu diplomové práce. Celý text pak působí čtivě a drží se logického sledu vyprávění.

V rámci dějin mělnického Sokola Zmekova práce naráží hned na několik naprosto klíčových témat či badatelských otázek, které dalece přesahují rámec jednoho města. Bohužel je třeba říci, že ne všechny tyto motivy jsou interpretačně využity. Důvodem, dle mého názoru, je absence teoretičtější nebo konceptuálnější pojaté literatury, která by umožnila některé otázky lépe rámovat. A tak třeba v oblasti sociálních dějin dochází autor k přinejmenším úsměvným závěrům, že například je pro něj otázkou, nakolik byl společenský večer v Českém ráji v rámci spolkového výletu „korektní“ z hlediska sokolských hodnot (s. 61). Sociálně vědné koncepty vytváření legitimacy či performativity lidského jednání by nabídly sofistikovanější pohled na takové aktivity. Nebo v případě velmi pozoruhodného líčení proměny pozice žen v mělnickém Sokole by bylo zajímavé přizvat do hry některé genderové nebo opět sociálně historické teorie (např. práce Rudolfa Kučery). A v neposlední řadě pak otázka národních identit a česko-německého soužití by zasloužila hlubší konceptualizaci, aby autor nedocházel k závěrům, že srpnový slet roku 1921 v Ústí nad Labem proběhl „harmonicky“ (s. 92), protože úřady německým obyvatelům zakázaly jejich tábor lidu. Nebo třeba když hovoří o „vzestupu německého nacionalismu“ ve 30. letech, jako by před tím nacionalismy v Československu

nebyly zásadním hybatelem společenského a kulturního dění. Tento aspekt považuji za nejslabší část jinak velmi dobré práce.

Diplomová práce ovšem přináší velké množství postřehů a témat, které pozoruhodně dokreslují občas stereotypně vnímaný vývoj sokolské organizace, jejíž osudy často splývají v určité nerozlišitelnosti. Zmek přesvědčivě ukázal, s jakými lokálními problémy se Sokol v Mělníce potýkal (prostory, počty členů, vztahy s dalšími organizacemi, pozice poblíž jazykové hranice, financování atd.) a to i s ohledem na „velké dějiny“. Důkladný rozbor pramenů umožnil konstruovat potenciálně velmi produktivní obraz ze společenských a kulturních dějin českých zemí přelomu 19. a 20. století.

Za zmínku ještě stojí i jazyk práce. Je zjevné, že autor je osobním fanouškem sokolského hnutí, což se promítá i do způsobu, jakým pracuje. Zajisté je taková motivace výborným motorem pro vznik diplomové práce, na druhou stranu někdy přechází do vědecky problematického jazyka namísto analytičtějšího odstupu. Faktograficky či obsahově pak lze vytknout jen drobnosti (např. chybně uvedené datum úmrtí Františka Josef I. na str. 72).

Závěrem zbývá dodat, že i přes výše uvedené výtky, je předložená diplomová práce hodna obhajoby a může být vynikajícím příspěvkem i do rozvoje historické myšlení na Mělnicku. Bez sofistikovanejších interpretací je však „pouze“ tím (myšleno v nejlepší slova smyslu).

Doplňující otázky:

1. V jaké slova smyslu je možná chápat u Sokola posun od “národotvorné” ke “státotvorné” organizaci v kontextu událostí po roce 1918 (s. 98, s. 123, s. 125)? Je toto dělení funkční a pokud ano, tak proč?
2. Jak se proměnil diskurz (způsob vyjadřování) o Liběchově jako blízkém „německém“ městě v průběhu sledovaného období? Co zůstalo stejné a co se naopak v diskurzu proměňovalo?

Závěr: Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku *výborně*.

Starý Vestec, 28.5.2024



Marek Fapšo